

τὸν ἑαυτὸ τους. Τὴν πίστη τούτη τὴν ἡὲρ ὁ Ψυχάρης αὐτὴ τὴ φορὰ στοὺς Ἕλληνας. Ἡ λευτεριά τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου εἶναι γι' αὐτὸν ἓνα γεγονός σχετικὸ μὲ τὴν Προκήρυξη τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, ποὺ εἶναι τὸ Βαγγέλιο κάθε λαοῦ. Κι ἀφοῦ δοκίμασε νὰ ξαναῦρη κάτου ἀπὸ τὰ στοιχασμένα χαλάσματα τῶν περασμένων τὶς ἀληθινὲς γραμμὲς τοῦ ιδεώδικου ναοῦ ποὺ χρειάζεται νὰ ξαναχτιστῇ στὴν Ἑλλάδα, ἐμπνεόμενος μὲ ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων κι ἀπ' ὅσα δασκαλεύει ὁ τωρινὸς καιρὸς, ὁ Ψυχάρης ξανακατέθηκε πρὸς τὸ λαό, τὸν ἔκουσε, τότε ρώτησε, τότε σπούδασε, μὲ ἀγάπη καὶ μὲ γνώση. Τὸ Βυζάντιο τοῦ ἀποκάλυψε τὴν ἀληθινὴν πηγὴ τῆς ἀληθινῆς γλώσσας, ἐκείνης ποὺ μιλεῖ ὁ λαός. Ὁ Ψυχάρης θέλησε νὰ τὴν ἀνυψώσῃ καὶ μὲ περγαμνὰ ἀρχοντιῶν, πλουτίζοντας ἀράδα ἀράδα, τὴ χρονογραφία, τὸ μυθιστόρημα, τὸ δράμα. Τὸ ἔργο εἴτανε δυσκολώτατο, ὁ Ψυχάρης εἶχε νὰ πολεμήσῃ μὲ χίλιες δυὸ ἐπιρροὲς. Καὶ μὲ ἔλα του τὰ ὄνειρα, καὶ μὲ ὅλες του τὶς ἐλπίδες, καὶ μὲ ὅλη του τὴν παραδειγματικὴ ἐπιμονή, ἀντιστάθηκε στὶς φουρτοῦνες· σήμερα βγήκε νικητής.

Οἱ ἑπαῖδοι τοῦ ψυχαρασμοῦ στὴν Ἑλλάδα εἶναι πλῆθος. Τὶς ἀγωνίες του τούτες, τοὺς ἀγῶνες του, τὶς φαντασίαι του, τὶς ἐλπίδες του μᾶς ἱστορίζει μὲ σα στὴν Ἀπολογία του, ποὺ δὲν εἶναι μονάχα ἡ ἀπολογία γιὰ τὸ ἔργο του, μὲ καὶ γιὰ τὸ σύστημά του. Ἐξηγεῖ τὴ μέθοδό του καὶ τοὺς ἀναγκαιότατους λόγους ποὺ τὴν ἐπιβάλλουν. Οἱ λογοτέχνες ποὺ παραδεχτήκαν τὸ ψυχαρικὸ σύστημα, εἶναι πολυάριθμοι. Συχνὰ βγαίνουν φύλλα ποὺ ὑπερασπίζονται τὸν ψυχαρασμό. Τὸ σπουδαιότερο εἶναι ὁ «Νουμάς». Εἶναι τὸ φύλλο ποὺ ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ρίχτηκε μέσα στὸ γλωσσικὸ ἀγῶνα. Τὸ διευτύνει ὁ κ. Ταγκόπουλος, συγγραφέας μὲ μεγάλο ταλέντο. Δὲν πρέπει νὰ εἰμασθε οἱ ὑπερασπιστὲς τοῦ περασμένου· νὰ τὸ ἐξακολουθεῖτε μόνο μὲ τὰ νέα στοιχεῖα ποὺ κρατᾶμε.

Ὁμολογῶ πὸς πολὺν καιρὸ ἔκμα νὰ παραδεχτῶ τὸ σύστημα τοῦ Ψυχάρη· τώρα ἀπέχτησα τὴν πεποίθησιν πὸς εἶναι χρήσιμος.

ARY RENÉ D'YVERMONT

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

«— Παραμυθᾶμι νὰ σοῦ εἰπῶ στὰ χέρια μου ἔλα Παιδάκι μου ἀγγελόμορφο, χορὸ παιδί μου...»
Μὰ τὸ παιδάκι μὴτ' ἐκοίταε, μὴδ' ἐγέλα·
Στὸ χῶμα ὅμως κάτι
Μὲ σοβαρὸ ἓνα μάτι
Κάτι σκαλλίει τὸ θωρεῖ καὶ τῆς μιλεῖ,
Πνεῦμα Κυρίου σὰν νὰ λαλεῖ·
— Τὴν Ἱστορίαν, ὦ μάννα, εἶπές μοι ἂν ξέρεις
Κάποιον Ἰωσήφ — ἄλλον Ἰωσήφ — εὐσχήμον...
«— Μαννούλα ἐγὼ, παραμυθᾶμαι ξέρω
Τέτοια, ποὺ σοῦ ὁμορφάνευε τὸν Κόσμο
Καὶ πᾶνε τὰ παιδάκια
Κάτου ἀπὸ τὰ ὠροῖα δευτροῦκια
Ποὺ ξαπλωμένα παίζοντε στὸ δίσκο
Μαζὶ ὅλα μὲ γλυκόλαλα τραγούδια
Σὰ ρόδιν' ἀγγελούδια...
Παιδάκι μου ἀγγελόμορφο, δὲν ξέρω
Γιὰ τὸν Ἰωσήφ ἐκείνον... τὸ γέρο.»

— Θωρεῖς, Μαννούλα μου καλή, τὴ δροῦ
Ποὺ ἀπάνου στὴν κορφή μὲ περηφάνεια
Τοῦ Γολγοθᾶ, φουντῶνει, καὶ μερόνυχτα θωρεῖ
Τᾶστέρια στὴν κορφή της, σὰ στεφάνια...
Κοὶ ποὺ τὴν σκαλλίζουν
Καὶ μὲ δάκρυα τὴν ποτίζουν
Ἀγγέλοι δακρυσμένοι, νάπαλύνει
Μιὰ νύχτα νὰ κοπεῖ... καὶ θεῖα νὰ γίνει·
Μὰ ἐνῶ τὴ ρίζα της μιὰ δραγκολιὰ τὴν περιζώνει
Τᾶστροπελέκι τ' οὐρανοῦ νεκρὴ τὴν ἐξαπλώνει
Καὶ δυὸ ἔχοντε τῆς δροῦς ξιγ' ἀπομεινεῖ...

«— Παιδάκι μου, τί λές; τί λές; ἡ μαύρη
Λόγια εἶναι ἐτούτα ἀλλόκοτα καὶ ξένα!...»
— Μὰ νά, ἔτσι, μ' ἀνοιχτὲς ἀγκάλες, νὰῦρει
Μπορεῖ τάχατε ὁ νοῦς σου, ἔτσι γιὰ σένα
Πικρὸ, τόσο πικρὸ...
Ποῦ μ' ἐβλεπε Νεκρὸ;...
Μὴν κλαῖς, χρυσὴ Μαννούλα, ἓνα ὄνειρό μου
Σοῦ εἶπα...» ἰδὲς τί ἐσκάκιζα ἐδῶ κάτου
Στὸ χῶμα: τὸ σημάδι τοῦ ὄριον μου θανάτου...
Πόσο ἐπονοῦσε αἱματωμένο τὸ πλευρὸ μου...
Στ' ὄνειρό μου!...

Σπέτσες ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΟΙ ΕΠΗΜΕΝΙΑΔΗΔΕΣ

(Κωμωδία ποὺ παίζεται στὰ σύγνεφα καὶ στὰ καθαρευουσιάνικα κεφάλια).

(Συνεδριάζει τὸ πατριωτικὸ κομητᾶτο ἀπάνου στὰ σύγνεφα. Ὁ Μιστριώτης ξαγριεμένος περπατᾶει δῶθε κειθε μὲ τὸ γνωστὸ ἰδιαιτέρου τρόπου του — τρία βήματα σιγανὰ καὶ μικρὰ κ' ἓνα γλήγορα καὶ μεγάλο — βαστώντας στὸ χέρι του ἓνα δόρατο καὶ μιὰ ἀσπίδα. Κοιτᾶει κατὰ τὴ Ρουσιὰ καὶ τὴ Φοβερίτσι. Ὁ ἱμμανὴς ἔθνικὸς ποιητὴς Φωκίος Πανᾶς, πάει νὰ γγίξῃ μὲ τὰ ἀγριεμένα μαλλιά καὶ μουστάκια του τὸν Ὀλυμπο. Τὰ μέλη τοῦ Κομητᾶτου εἶναι οἰκνύμενα σὲ βραθειὲς σκέψες. Βρίσκονται ἐκεῖ ὁ Σταματάκιος Βλαχάκης, ὁ Γαρδίκας, ὁ Φαραντάτος, ὁ Κανελλίδης, ὁ Καλαποθάκης, ὁ Πώπ, ὁ Μαρῖνος ὁ Ζησίου, ποὺ πάντα φορεῖ πένθος γιὰ τὸ θάνατο τοῦ ἀρχαίου Περικλῆ, ὁ Χατζηδάκης καὶ ἄλλοι).

Ὁ Μιστριώτης. Τὸ πράγμα ἔφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω. Δεῖ χρῆσασθαι σοβαροῖς μέτροις.

Ὁ Πανᾶς. Ἡ πατρίς δακρυχέουσα τείνει ἡμῖν τὴν χεῖρα ἵνα ζητήσῃ τὴν ἑαυτῆς σωτηρίαν.

Ὁ Κανελλίδης. Βεβαίως. Διάβολε, διάβολε. Ὁ κίνδυνος τῶν στρεβλωτῶν τῆς ἀδαμαντίνου καὶ περιχρῶσου ἡμῶν γλώσσας, πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ παταχθῇ ἀπαξ διὰ παντός.

Ὁ Μιστριώτης. Τὸ σοβαρὸν εἶναι ὅτι εἰ εἴθελοι παρασύρουσι πολλοὺς μετ' αὐτῶν, ἡμέρα τῆ ἡμέρα. Καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ τρέμενους τῶν Μουσῶν, τοῦ Πανεπιστημίου λέγω, προσηταιρίσαντο καθηγητὰς τινὰς. Ἡ ἐξάπλωσις των μὲ ἀνησυχεῖ.

(Ἐξέρχεται ἔρχεται ἡ Ἐμπνευσις καὶ χτυπᾶει μιὰ κατραπακιά στὸ Σταματάκιον Ἀδελφῆ. Αὐτὸς ἀνεβαίνει ψηλὰ σ' ἓνα ἄλλο σύγνεφο καὶ ἀρχίζει νὰ ξεφωνίξῃ κουνώντας τὰ χέρια του.)

Ὁ Στ. Ἀβλάβιος. Χαῖρε ὦ πλοιοθραυσία
Χαῖρε κοσμοπωλησία
Χαῖρε νοῦς ὁ τριχῶτος.
Χαῖρε μάθησις χυδαίων
Χαῖρε κρίσις ἀγελαίων
Πλήρης σθένους καὶ φωτός.
Ἐκ τοιούτων ἀνδραπόδων
τοῦ βορβόρου, τῶν τριδῶν
Ἀναμένει ὁ «Νουμάς»,
Κράτος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι
Νίκη ἐν μακρῷ ἀγῶνι
Εὐτυχίαν καὶ τιμὰς.

(Ὅλοι χεροκροτοῦν)
Ὁ Μιστριώτης. Τυγχάνεις ὦν, ὦ γαθί, ὁ νέος ἡμῶν Πίνδακος. Τοῦτο ὅμως δὲν ὠρελεῖ ἡμᾶς. Οἱ ἄθλιοι...

Ὁ Πανᾶς. Οἱ Πανᾶ θλιοι.

Ὁ Μιστριώτης. Οἱ πανάθλιοι πρέπει νὰ ἐκλείψωσιν ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς.

Ὁ Κανελλίδης. Νὰ φονεύσωμεν τοὺς προδότας. Διαβλέπω εὐκρινῶς ἐε ταῖς πράξεσιν αὐτῶν Σλαβικῶν καὶ πάλιν δάκτυλον... Διάβολε, διάβολε...

Ὁ Γαρδίκας. Μάχαιραν διδῶσαι τῷ ἔθνει. Ἀλλὰ μάχαιραν αὐτοὶ δεῖ λαβεῖν.

Ὁ Πανᾶς. Πρῶτον τὸν προδότην καὶ διευθυντὴν τῆς σπείρας, ὅστις ἔγραψε ἓνα πῖω τοὺς στίχους μου ἀντὶ κωνεῖου, θὰ φονεύσω. Καὶ ὕστερον ὅλους τοὺς ἄλλους, μηδενὸς ἐξαιρουμένου. Τὸ αἰσχρὸν ἢ προσάπτουσι τῇ πατρίδι θὰ ἀποπλυνθῇ δι' αἵματος.

(Λέγει κι' ἄλλα χοντρὰ λόγια... Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἓνας φοβερὸς ἀγέρας φύσηξε ἀπὸ τὸ καινούριο βιβλίο τοῦ Περικλῆ Γιαννοπούλου, κ' ἔκαμε ἓνα σύγνεφο νὰ παραμερίσῃ λιγάκι. Φάνηκε τότες ὁ ἱερὸς βράχος μὲ τὸν Παρθενῶνα. Ὅλοι σηκώνονται καὶ τοῦ κάνουνε ντεμενάδες. Ὁ Ζησίου κλαίει δυνατὰ ἀπὸ τὴ συγκλίνηση).

Ὁ Μιστριώτης. Οὐκ ἔστι κλιθεῶν καιρὸς. Ἀκούσατέ μου πῶς ἔχει κατὰλεπτῶς τὸ ζήτημα. Ἐν τοῖς ἐπικλινέσι ἐδάρασι τῆς τῶν αἰῶνων σταδιοδρομίας...

(Βγάνει ἓνα λόγο, ποὺ βασιάζει 10 μέρες καὶ 10 νύχτες, λέγοντας πάλι ὅλα τὰ ἴδια πράγματα ποὺ ἔχει πῆ ἀπὸ τότε ποὺ γεννήθηκε ἓσα με σήμερα. Τὰ μέλη τοῦ κομητᾶτου ἀπὸ μετὰξὺ πέρτουνε σὲ μακκῆρι ὕπνο. Βλέπουνε διάφορα ὄνειρα γιὰ τοὺς χυδαῖστὲς καὶ παραμιλᾶνε τὰ παραμιλήματά τους αὐτὰ εἶναι τὰ διάφορα ἔθρα τους, ποὺ φανήκανε στὶς ἡμερίδες. Στὸ τέλος ἀποκάνει ὁ Μιστριώτης, κι' ἀποκοιμείται κι' αὐτός. Ἄν καμιά φορὰ ζυπνήσουνε, θὰ φρίζουνε πάλι βλέποντας «τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ χυδαῖσμοῦ». Ἴσως ὅμως νὰ μὴν ζυπνήσουνε καὶ ποτέ).

ΧΥΔΑΪΣΤΗΣ

Τ' ΑΡΓΙΛΙΟΥ

(Βλάχικο)

Ἄν τὸ πηγάδι στέρεβε
θᾶμενε τὸ ποτιμί,
καὶ ἂν ξεραίνονταν
κι' ἀφτὸ
τὸ κρουσταλλένου τὸ νερὸ
ποὺ ἔχει ἡ πηγὴ μας
θὰ δοροῖξέ μας ὅλους.
Μὰ μιὰ καρδιά
δίχως χαρὰ
καμιά χαρὰ δὲν ἔχει.

Τὶ τῆς καρδιᾶς σου κάμανε
καὶ λές ἀφτὰ τὰ λόγια;

Ἦρθανε καὶ τῆς ἐκλεφαν
τὴ νύχτα τὴ χαρὰ τῆς
καὶ ἀπὸ τότες σκοτεινὰ
στὸ δρόμο τῆς ἀπλώθη.

Τὸ χελιδόνι ἂν πέθανε
θᾶμενε ὁ σπουργίτης,
κι' ἂν τὸ χαλάξῃ ἔσοφτε
τὸ σᾶρι στὰ λιβίδια
πάντα τὸ κεχρὶ
θὰ εἴτανε δικό μου.
Μὰ δίχως ἀγάπη ζωὴ
καθόλου δὲν εἶσι.